

Enheten för inriktning av skydd mot olyckor
Ola Mårtensson
010-240 4338
ola.martensson@msb.se

Anställningskrav vid rekrytering av brandmän

Bakgrund

MSB har ett särskilt uppdrag från regeringen att stödja räddningstjänstorganisationerna i deras arbete med jämställdhet och mångfald. Arbetet följer en tillsammans med kommunal räddningstjänst framtagen inriktning och handlingsplan¹. En delmängd i denna är ett åtagande för MSB att kartlägga och sammanställa anställningskrav för brandmän i Sverige.

Kartläggningen av räddningstjänstens anställningskrav för brandmän² publicerades under hösten 2022 för att senare kommuniceras i en serie workshopar med deltagare från kommunal räddningstjänst samt vid räddningstjänstrådet³ som efterfrågade ett övergripande ställningstagande från MSB, men inte en nationell reglering.

MSB ställningstagande

Att utforma kravprofiler för anställning är ett ansvar för respektive arbetsgivare. MSB som statlig myndighet har inte mandat att bestämma hur kommunerna agerar i frågan, men har genom sitt arbete gentemot kommunal räddningstjänst ändå en uppfattning om hur utformning av krav och tester påverkar kommunens kompetensförsörjning på kort och lång sikt. Utan att i detalj fastställa kompetenskrav och kravnivåer, vilka MSB anser ska utgå från respektive arbetsgivares identifierade behov, anser MSB att följande principer bör följas vid rekrytering av brandmän, oavsett anställningsform:

1. Tester av fysisk förmåga ska vara baserade på reella behov

Det kan finnas behov av att testa kandidaters fysiska förmåga ur två perspektiv: arbetsmiljö och förmåga att kunna utföra det arbete som förväntas.

MSB anser att det är viktigt att kravnivån endast utformas utifrån verkliga behov, det vill säga vilken fysisk förmåga som motsvarar att klara rollen ur de två perspektiven. Varje testmoment ska ha ett tydligt syfte och testernas kravnivåer bör vara transparenta och tydliga.

¹ Inriktning för ökad jämställdhet och mångfald i räddningstjänsten 2030 med tillhörande handlingsplan, MSB1863 - november 2021.

² Kartläggning av räddningstjänstens anställningskrav för brandmän 2022, MSB2031 - november 2022.

³ Räddningstjänstrådet består av representanter från varje län. Det är ett forum för dialog mellan MSB och räddningstjänstorganisationerna.

MSB har inte tillgång till studier som påvisar att högre fysiska krav ger en effektivare räddningstjänst, och överkrav riskerar att försvåra kommunernas kompetensförsörjning då i övrigt lämpliga kandidater stängs ute.

2. Tester och kravnivåer ska inte vara skadliga

Utformning av tester ska inte skada kandidater eller anställd personal, vare sig på kort eller lång sikt. Högt ställda fysiska krav kan skapa osunda långsiktiga träningsmönster där ensidig träning för att klara vissa testmoment kan skapa belastningsskador. Exempel på detta är vissa moment som ingår i de så kallade Winternet-testerna⁴. Ett alternativ är att låta de sökande testa sin förmåga på funktionella och ergonomiska banor med arbetsrelaterade moment.

Även den psykosociala testmiljön är viktig, t ex påverkar kandidaters känsla av trygghet såväl prestationsförmåga som upplevelsen av räddningstjänsten.

3. Rullbandstestetets syfte är kopplat till arbetsmiljö – 4,5 km/h gäller

För att genomföra arbetsmomentet rök- och kemdykning ställs krav enligt Arbetsmiljöverkets författningssamling. Ett av dessa krav är det så kallade rullbandstestet. MSB vill framhålla att kravet på arbetsprovet är baserat på arbetsmiljö, det vill säga att arbetsgivaren ska kontrollera att den fysiska arbetsförmågan är tillräcklig ur ett medicinskt perspektiv. Ur detta perspektiv finns det ingen anledning att ifrågasätta Arbetsmiljöverkets gällande kravnivå om kravnivå 4,5 km/h oavsett arbetstagarens ålder.

4. Anställningskrav är en ledningsfråga

För att säkerställa att arbetsgivarens olika perspektiv beaktas vid utformandet av anställningskrav och utförandet av tester är det viktigt att det finns tydlig styrning och uppföljning från ledningen. Fysansvariga, testledare med flera måste ges förutsättningar för att kunna säkerställa att bland annat ovanstående aspekter beaktas.

Anders Edstam

Enhetschef för inriktning av skydd mot olyckor (IS)
Avdelningen räddningstjänst och olycksförebyggande (RO)

⁴ Winternet är en testmetod från 2012 framtagen på uppdrag av MSB som består av sex fastställda fystester